

Írta: Bús Terézia

Az első munkahely

Új diploma, új szakma

A munkába lépés a pályakezdő fiatalok életében legalább akkora sorsdöntő választás, mint az érettségiző diákok pályaeorientációja a továbbtanulásban. Olyan fontos életszakasz ez, melyben lényeges életmódváltozás és döntések, mérlegelések sora történik. A szociális munka elméleti és némi gyakorlati ismereteinek megszerzése után, mindezt a gyakorlatban kliensekkel kell alkalmaznunk. Erről az igen nehéz „átállásról” beszélgettünk, vitatkoztunk a Szociálpedagógusok I. Konferenciáján, Szentendrén. A szekció összetétele eléggé heterogén volt, abból a szempontból, hogy nem csak a már végzett érdeklődőkből állt, hanem a képzést jelenleg is folytató hallgatók is kíváncsiak voltak arra – tapasztalatainkat meghallgatva –, hogy mire számíthatnak diplomájuk megszerzése után.

A konferencia szervezői kértek fel arra, hogy a munkába lépés témakörében vezessem az egyik szekcióülést. Aktuális volt számomra e téma, hiszen 1994 nyarán szereztem meg diplomámat az esztergomi szociálpedagógiai szakon. 1994 októbere óta dolgozom a XXI. kerületi Á. M. K. Mentálhigiénés Csoportjában, családgondozóként.

Felidéződtek bennem azok a dilemmák, melyek hasonlóan működtek/működnek a szekció résztvevőiben – és gondolom, más pályakezdő fiatalban is.

Az első fontos téma, amelyről beszéltünk, hogy hogyan keressünk munkát. Milyen kapcsolatokat, információkat mozgatunk, hogyan kerülünk be a munkahelyünkre.

Kortársaim és saját tapasztalataim azt bizonyítják, hogy általában személyes kapcsolatok, közvetett információk útján történik ez, amelyeket többnyire a képző intézmények oktatóitól, terephelyekről szerez mindenki. A szociális munkás, ill. szociálpedagógus elhelyezkedési lehetőségeiről is beszélve egyetértettünk abban, hogy az álláslehetőségek nagy része Budapesten vagy vonzáskörzetében található. Ez a szociális szakma jelenlegi fővárosi centralizációjára vall.

Felmerülhet a kérdés sokakban, hogy a lehetőségek viszonylag széles skálájából a diplomás pályakezdő melyeket választja ki? Ennek sokféle vetülete lehet. A képzés évei alatt – szerencsés esetben – kialakul az érdeklődési kör, mely meghatározza, hogy milyen problémakörökkel, kliensrendszerrel, milyen munkakörben dolgoznánk szívesen. Kevésbé szerencsések azok (munkahelyi álmaik megvalósításában), akik csupán azt tudják, hogy milyen kliensekkel, milyen munkahelyen nem dolgoznának egyáltalán. A legnehezebb helyzetben vannak azok, akik el sem tudják képzelni, hogy hol dolgoznának szívesen. Kérdés, hogy vajon ők a „szakmában” maradnak-e?

Második lényeges pont, hogy milyen elvárásokkal, vágyakkal, elképzelésekkel indulunk el diplománkkal (Magyarországon még új szakmával) a zsebünkben? A szekció tagjai pontokba szedve gyűjtötték össze ezeket a válaszokat.

Ebből szemelgetvén, a válaszok:

– a munkahelyen jó kapcsolat a kollégákkal, befogadó légkör, továbbképzési lehetőségek, egzisztenciális biztonság, kötetlen munkaidő, elegendő szabadidő, rekreáció az „újrátöltéshez”, szupervíziós lehetőségek (tapasztalatok feldolgozásához).

Lényeges, hogy a kérdés másik oldalát is megvizsgáljuk, és pedíg azokat a félelmeket, szorongásokat, amelyekkel elfoglalják első állásukat. Néhányat hadd soroljunk fel ezek közül: beilleszkedés egy csaknem ismeretlen szakmával, önmagunk elfogadtatása, mások elfogadása, túlterheltség, „kiegés”, elegendő ismerettel rendelkezünk-e, egzisztenciális problémák (közalkalmazotti besorolás átkos útvesztői), a szociális munka identitászavara, megtaláljuk-e a nekünk megfelelő szakterületet iskolai szociális munkásként az iskolában, vagy iskolán kívüli szervezetben jobb elhelyezkedni stb.

Efféle dilemmákkal küzdenek azok, akik még nem álltak munkába és azok is, akik már néhány hónapja, vagy egy-két éve dolgoznak e területen.

Az elhelyezkedés és a gyakorlatok során kliensközeiben a kezdeti tapasztalatok erőteljesen beépülnek, és meghatározóak lesznek a szakmai életút továbbvitelében.

A következő kérdéskör a kezdeti tapasztalatokra, pozitív és negatív élményekre irányult, a konferencia e szekciójában.

Kiemelnék ezekből néhányat:

Pozitív élmények a munka/gyakorlat során: kliensekkel kialakuló jó kapcsolat, nyitottság, együttműködés, kollégák részéről a szaktudás elfogadása, elismerése, esetvitel során elért eredmények (a szakember pozitív megerősítése), a problémákat több oldalról kell megközelíteni, hogy eredményt lehessen elérni, külföldi szociális munka megismerése; ötletek, ismeretek bővülése, az elmélet a gyakorlatban visszaigazolja magát, a gyakorlat során az intézmények nyitottsága, álláslehetőségek megismerése.

De kudarcokkal, problémákkal is szembe kell nézni: pl. a szociális munkával szembeni értetlenség megélése, szociális segítségnyújtás gátló tényezőivel való szembesülés (anyagi, etikai, etnikai előítéletek), a téves lépések felismerése és elkerülésének nehézségei, a pályakezdői lelkesedés, elképzelések gátjai, még több szociálpolitikai, szociológiai ismeret szükséges, a hagyományos felépítésű és személetű iskolákban egy új és rugalmas szemléletű szociális munka, segítő, elfogadó attitűd bevitelének nehézségei, a szociálpedagógusok érdekvédelmi tömörülésének (kamarájának) hiánya.

A szekció zárásaként ötletbörzét, információcserét terveztem, mely segít azoknak, akik már dolgoznak, de azoknak is, akik munkahelyet vagy terephelyet (gyakorlóléhelyet) keresnek. Hiszen elengedhetetlen a folyamatos önképzés, kiképzettségek megszerzése. Ez konferenciákon, tréningeken, továbbtanulással és a szakirodalom nyomán követésével lehetséges. Ezekben adtunk egymásnak ötleteket, tanácsokat.

Sokszor kérdezik tőlem, hogy miért ezt a szakmát választottam, miért jó a társadalom kevésbé derűs oldalára került emberekkel és problémáikkal foglalkozni. Nehéz erre egyértelmű, másokat is kielégítő választ adni, mert mindenki tudja, hogy nem egy sikerorientált hivatást választottunk. De kérdés az, hogy mi a siker? Sok pénzt keresni, netán híressé válni, vagy megelégedni azokkal a mindennapos pozitív visszajelzésekkel, melyeket klienseinktől kapunk, hogy sikerült problémáikat megoldaniuk a segítségünkkel? Erre mindenki saját magának tudja megadni a választ, úgy néhány év múlva. Talán.